

ક્રમ નં. ૧૨

બાળકોની ધર્મ-શિક્ષા.

બીજો ભાગ.

— ૦ — 480

લેખક,

શ્રી પાદ દામોદર સાતવળેકર-ઑંધ (વિ. સતારા).

— ૦ —

પ્રકાશક,

સ્વાધ્યાય મંડળ માટે

બાપુલાલ કુબેરદાસ પટેલ, સાન્તાક્રુઝ (મુંબઈ).

— ૦ —

આવૃત્તિ ૧ લી.

મૂલ્ય

પ્રત ૨૦૦૦.

વિ. સં. ૧૯૭૬.

રૂ. ૦-૨-૦

સને ૧૯૨૦.

૮૩૨૭

વૈદિક ધર્મ

માસિક.

— ૮ —

વૈદિક તત્ત્વજ્ઞાનનો પ્રચાર કરનાર "કાર્ક" માસિક પણ હયાતીમાં નહોતું. આ ન્યુનતાની પૂર્તિ માટે "સ્વાધ્યાય મંદલ" દ્વારા "વૈદિક ધર્મ" માસિક પ્રતિમાસ પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવે છે. આપનો જો વૈદિક ધર્મ પ્રતિ પ્રેમ લેાય અને તેનો અમલ જીંદગીમાં કરી મુખ્ય અર્થે શાન્તિ આપતા હો તો આપ આપનું નામ માલક તરીકે જલદી નોંધાવો. વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૩-૮-૦ પોસ્ટેજ સાથે લખો—

પ્રાપ્તભાલ કુમરદાસ પટેલ

અવસ્થાપક "વૈદિક ધર્મ"

સાન્તાક્રુઝ.

—(૦)—

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોષીરાગિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૧૭ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ બાબડોના ધર્મશિક્ષા

વિષય ૪૪૩ : ૮૪૪૩ : ૫૨

બાળકોની ધર્મ-શિક્ષા.

બીજો ભાગ.

બીજી શ્રેણીની ધર્મશિક્ષા માટે
(ગુજરાતી ત્રીજા ધોરણના વિદ્યાર્થી માટે)

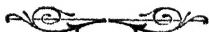
લેખક,

શ્રીપાદ દામોદર સાતવળેકર-ઐંધ (જિ. સતારા).

પ્રકાશક,

સ્વાધ્યાય મંડળ માટે

પાપુલાલ કુબેરદાસ પટેલ, સાન્તાક્રુઝ (મુંબઈ).

આવૃત્તિ ૧ લી.

મૂલ્ય

પ્રત ૨૦૦૦.

વિ. સં. ૧૯૭૬.

રૂ. ૦-૨-૦

સને ૧૯૨૦.

શ્રીકૃષ્ણ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં રતિલાલ હરજીવન પટેલે
છાપ્યું, નં. ૯ અનંતવાડી મુંબઈ.

એક અત્યંત આવશ્યક નિવેદન:-

બાલકોની ધર્મશિક્ષા દ્વિતીય ભાગ હિંદી ભાષામાં શ્રીપાદ દામોદર સાતવળેકરે પ્રસિધ્ધ કરેલી છે તેનું આ ગુજરાતી ભાષાંતર છે. આ ચોપડી ત્રીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને લખાવી શકાય તેવી છે. પહેલા ભાગ કરતાં આમાં બમણાં વાક્યો છે, જે બાર મહિના માં શીખવવાને શિક્ષક કે માતાપિતાને અઘરું પડે તેમ નથી. પરંતુ એ ખાસ લક્ષમાં રાખવાની જરૂર છે કે આ ભાગ શીખવતા પહેલાં પ્રથમ ભાગ અવશ્ય શીખવવો.

પહેલા ભાગમાં તેમજ આ દ્વિતીય ભાગમાં નાનાં નાનાં વાક્યો નીતિથી લેવાં છે, એમાં કોઈપણ ધર્મ કે મતનો પક્ષપાત નથી. સર્વ માન્ય વેદ, ઉપનિષદ અને બ્રાહ્મણગ્રંથોમાંથી તે વાક્યો લીધેલાં છે. તે લખી જે વિદ્યાર્થીઓ તે પ્રમાણે વર્તશે તે તે પોતાની જીવંતી સુખ રૂપ બનાવી શકશે. જેઓ પોતાના દેશની ઉચ્ચ સ્થિતિ જોવા ઇચ્છતા હોય તેમને પ્રાર્થના છે કે તેઓ અમારા આ કાર્યમાં મદદ કરે. ઈત્યેમ.

પ્રકાશક.

॥ ॐ ॥

બાળકોની ધર્મ-શિક્ષા.

બીજો ભાગ.

પાઠ ૧.

उत्तिष्ठत । जाग्रत ।

प्राप्य वरान्निबोधत ॥

કઠ. ઉ. ૩૧૪.

અર્થ—(उत्तिष्ठत) ઉઠો, (जाग्रत) જાગો અને (वरान्) શ્રેષ્ઠોને (प्राप्य) પ્રાપ્ત કરીને (निबोधत) જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરો.

ભાવાર્થ—આળસ છોડી દો; પોતાના હિત અને અહિતનો વિચાર કરો અને સત્પુરુષોની પાસે જઈને તેમની પાસેથી જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરો; અર્થાત્ જ્ઞાની બનો.

પાઠ ૨.

આત્મના વિન્દતે વીર્યમ્ ।
વિદ્યયા વિન્દતેઽમૃતમ્ ॥

કેન. ૩. ૨૧૨.

અર્થ—(આત્મના) આત્મજ્ઞાનથી (વીર્યમ્) બળ
(વિન્દતે) પ્રાપ્ત થાય છે અને (વિદ્યયા) વિદ્યાથી
(અમૃતં) અમરપાણું (વિન્દતે) પ્રાપ્ત થાય છે.

ભાવાર્થ—આત્માનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થવાથી
આત્મિક અને માનસિક બળ વધે છે. આત્મ
વિશ્વાસ અર્થાત્ પોતાનામાં વિશ્વાસ ઉત્પન્ન
થાય છે. તેમ વિદ્યા ભણવાથી અમરપાણું
અર્થાત્ દેવપાણું પ્રાપ્ત થઈ શકે છે. એટલા
માટે બધાએ વિદ્યા ભણવી જોઈએ.

પાઠ ૩.

इह चेदवेदीथ सत्यमस्ति ।
न चेदिहावेदीन्महती विनष्टिः ॥

કેન ૩. ૨૧૧૩.

અર્થ-જે (સત્ય) સત્ય (અસ્તિ) છે એનું
(ચેત્) જે (અથ ઇહ) અહીંઆં (અવેદીત્) જ્ઞાન
થયું તો ઘણું સાડું છે. પણ (ઇહ) અહીંઆં
(ન ચેત્ અવેદીત્) જે જ્ઞાન ન થાય તો (મહતી)
મોટી (વિનષ્ટિ) હાની છે.

ભાવાર્થ-સત્યજ સર્વથી શ્રેષ્ઠ છે એવું
જે જ્ઞાન થાય તો ઘણુંજ સાડું છે. પરંતુ
જે તે જ્ઞાન ન થયું તો ઘણું નુકશાન છે.
એટલા માટે બધાએ સત્યપર વિશ્વાસ રાખ-
વો જોઈએ.

પાઠ ૪.

અન્ધં તમઃ પ્રવિશન્તિ ।
 યેઽવિદ્યામુપાસતે ॥

ઈશ. ડ. ૧.

અર્થ—(યે) જે લોક (અ-વિદ્યાં) અવિદ્યાની
 (ઉપાસતે) પાસે રહે છે તે (અંધંતમઃ) ગાઢ અંધ-
 કારમાં (પ્રવિશન્તિ) ચાલ્યા જાય છે.

ભાવાર્થ—જેઓ વિદ્યા પ્રાપ્ત કરતા નથી
 અને અવિદ્યામાં રહે છે તેઓ ઘણા દુઃખી
 થાય છે. જે કદને દૂર કરવું હોય તો સર્વ
 પુરૂષોએ સત્ય વિદ્યાનો અભ્યાસ કરવો
 જોઈએ.

પાઠ ૫.

बहूनामेमि प्रथमो ।

बहूनामेमि मध्यमः ॥

કઠ ડ. ૧૪.

અર્થ-(બહૂનાં) ઘણાઓમાં હું (પ્રથમઃ) પહેલો (એમિ) હોઉં, અથવા (બહૂનાં) ઘણાઓમાં હું (મધ્યમ) વચ્ચે (એમિ) હોઉં. તાત્પર્ય કે કોઈપણ પ્રકારે હું નીચ થાઉં નહિ.

ભાવાર્થ-અધાએ એવી ઘરછા રાખવી જોઈએ કે હું પહેલો અર્થાત્ ઉચ્ચ, કિંવા મધ્યમ અર્થાત્ વચ્ચેની અવસ્થાવાળો બનું. તેથી સર્વેએ એવો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ કે પોતાની અવસ્થા કોઈ વખત નીચી થાય નહિ.

પાઠ ૬.

સરસ્વતી મન્યુમન્તં જગામ ॥

અવ. ૧૯૧૪૦૧૧.

અર્થ-(સરસ્વતી) વિદ્યા (મન્યુમન્તં) ઉત્સાહ
યુક્ત મનુષ્યની પાસે (જગામ) જાય છે.

ભાવાર્થ-જે ઉત્સાહી, ઉદ્યોગી અને પુર-
પાર્થી સજ્જન હોય છે તેનેજ વિદ્યા પ્રાપ્ત
થાય છે. પરંતુ જે ઉદાસ, આળસુ અને
સુસ્ત દુર્જન હોય છે તેની પાસે વિદ્યા
જતી નથી. તેથી બધાએ પુરપાર્થ કરીને
વિદ્યા અવશ્ય પ્રાપ્ત કરવી જોઈએ. કારણકે
વિદ્યાથીજ સૌનું ભલું થાય છે.

પાઠ ૭.

નાનાશ્રાંતાય શ્રીરસ્તિ ॥

ऐत. ब्रा. ७।१५.

અર્થ-(અનાશ્રાંતાય) જે પુરૂષાર્થ નથી કરતો તેને (શ્રીઃ) ધન (ન અસ્તિ) પ્રાપ્ત થતું નથી.

ભાવાર્થ-જે પરિશ્રમ કરે છે, જે ઉદ્યોગ કરે છે અને જે પુરૂષાર્થ કરે છે, તેને સર્વ પ્રકારનું ધન, શોભા, ઐશ્વર્ય, તેજ, યશ વગેરે પ્રાપ્ત થાય છે. જે મહેનત નથી કરતો તેને યશ કદી પ્રાપ્ત થતો નથી. કોટલા માટે હમેશાં બધા વિદ્યાર્થીઓએ પરિશ્રમ કરવો જોઈએ. આજસ સર્વ હાનિયોનું કારણ છે, એને દૂર કરવું જોઈએ.

પાઠ ૮.

ય ઉપનિષત્સુ ધર્માસ્તે મયિ સન્તુ॥

ઉપ. શાંતિ ।

અર્થ—(યે) જેને (ઉપનિષત્સુ) તત્ત્વજ્ઞાનના
ગ્રંથોમાં (ધર્માઃ) ધર્મ કહે છે. (તે) તે (મયિ)
મારી અંદર (સન્તુ) રહે.

ભાવાર્થ—તત્ત્વજ્ઞાનની શ્રેષ્ઠ વિધાના ગ્રંથોમાં
માણુસની ઉત્પત્તિનો જે સાચો ધર્મ
કહ્યો છે, તે સર્વ મારી અંદર સ્થિર થઈ
જાય. મારાં આચરણ એ ધર્મોની અનુસાર
સદા થતાં રહે, પરંતુ એ ધર્મોની વિરૂદ્ધ
મારાં આચરણ કદી ન થાય, એવી ધૃત્તિ
સૌએ મનમાં ધારણ કરવી જોઈએ.

પાઠ ૯.

તન્મે મનઃ શિવસંકલ્પમસ્તુ॥

યજુ. ૧૪૧૧.

અર્થ—(મે) માઝં (તત્) તે (મનઃ) મન
(શિવ-સંકલ્પ) પવિત્ર વિચાર કરવાયાળું (અસ્તુ)
થાય.

ભાવાર્થ—પોતાના મનમાં હમેશાં શુભ
અને પવિત્ર વિચારો આવ્યા કરે, અને કોઈ
વખત ખરાબ વિચારો ન આવે, એવાજ
ખધાએ હમેશાં પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. મનની
અંદર જ્યારે પણ ખરાબ વિચાર આવી
જાય ત્યારે તેને ત્યાંજ રોકી દેવો જોઈએ.
જેથી ફરીથી એવો વિચાર આવશે નહિ.

પાઠ ૧૦.

વાચં પુનન્તિ કવયો મનીષિણઃ॥

ઋ. ૨/૭૩/૭.

અર્થ-(કવયઃ) કવિ અને (મનીષિણઃ) જ્ઞાની
સુવિચારથી પોતાની (વાચં) વાણીને (પુનન્તિ)
પવિત્ર કરે છે.

ભાવાર્થ-જેમની દૂર દષ્ટિ હોય છે તે
કવિ કહેવાય છે, અને જેઓ પોતાના મન-
ને સ્વાધીન રાખે છે તેઓ મનીષી કહેવાય
છે. એ સર્વ શ્રેષ્ઠ પુરૂષો પોતાની વાણીની
પવિત્રતા સુવિચારની સાથે કરે છે. એટલે
કોઈપણ વખત ખરાબ વિચારોનું વાણીથી
ઉચ્ચારણ કરતા નથી.

પાઠ ૧૧.

વાચં વદત મદ્રયા॥

અથ. ૩૧૩૦૧૩.

અર્થ—(મદ્રયા) શુભ (વાચં) વાણીનેજ (વદત) બોલો.

ભાવાર્થ—મનથી સારા વિચારો કરો, તથા સારાં વાક્યો બોલો. પોતાના મ્હેંથી કદી પણ અશુભ શબ્દ બોલવો જોઈએ નહિ. જે તમો અશુભ શબ્દ બોલશેો તો તમારી વાણી પતિત થઈ જશે અને તમોને ઘણું નુકશાન થશે એટલા માટે આ વિષયમાં બહુજ સાવધાની રાખવી.

પાઠ ૧૨.

અમેધ્યો વૈ પુરુષો યદનૃતં વદતિ ।
તેન પૂતિરન્તરતો મેધ્યા ॥

શત. બ્રા. ૧૧૧૧.

અર્થ—(યત્) જો (અનૃતં) જૂઠું (વદતિ) બોલે છે. (વૈ) એટલા માટે તે (પુરુષ) મનુષ્ય (અમેધ્યઃ) અપવિત્ર છે. (તેન) એ હેતુથી (અંતરતઃ) અંદરથી (પૂતિઃ મેધ્યા) પવિત્રતા કરવી જોઈએ.

ભાવાર્થ—જો જૂઠું બોલે છે તે અપવિત્ર બને છે, અને જો સત્ય બોલે છે તે પવિત્ર થાય છે. સત્ય એજ પવિત્રતા છે. એટલા માટે બધાએ કોઈ વખત અસત્ય ન બોલવું પણ હમેશાં સત્યજ બોલવું.

પાઠ ૧૩.

इदमहमनृतात्सत्यमुपैमि ।
तन्मनुष्येभ्यो देवानुपैति ॥

શત. ત્રા. ૧૧૧૪.

અર્થ—(इदं) જે (अहं) હું (अनृतात्) અસત્યને
છોડીને (सत्यं) સત્યની (उपैमि) સંગતિ કરું
છું. (तत्) તેથી (मनुष्येभ्यो) મનુષ્યોમાંથી
(देवान्) દેવોને (उपैति) પ્રાપ્ત થવાય છે.

ભાવાર્થ—સૌને એ જરૂરી છે કે અસત્ય-
ને છોડી દે અને સત્યનું ગ્રહણ કરે. એવું
કરવાથી એ માણસ સાધારણ મનુષ્યોથી
શ્રેષ્ઠ બને છે, અને દેવત્વને પ્રાપ્ત કરે છે.
એટલું સત્યનું મહત્વ છે. એટલા માટે સત્ય-
ને કોઈએ કદાપિ ન છોડવું જોઈએ.

પાઠ ૧૪.

एतद्ध वै देवा व्रतं चरन्ति यत्सत्यम्।
तस्मात्ते यशो यशोह भवन्ति ॥

શત. ૧૧૧૧.

અર્થ-(યત્) જે (સત્યં) સત્ય છે (एतत् वै) તેજ (વ્રતં) વ્રતને (હ) નિશ્ચયથી (देवा) દેવતા લોક (चरन्ति) આચરે છે. (तस्मात्) એથી (ते) તે (यशः यशः) બહુ યશસ્વી (ह) નિશ્ચયથી (भवन्ति) થાય છે.

ભાવાર્થ-સત્યનું પાલન કરવું એજ દેવોનું વ્રત છે. જે દેવ હોય છે તે સત્યના પાલનનું વ્રત કોઈ વખત તોડતા નથી. સત્યનું જે પાલન કરે છે તે યશસ્વી, કીર્તિમાન અને સુપ્રસિદ્ધ થાય છે. એટલા માટે યશની ઇચ્છા કરવાવાળાએ સત્યનું પાલન કરવું જોઈએ.

પાઠ ૧૫.

મિત્રસ્ય ચક્ષુષા સમીક્ષામહે ॥

યજુ. અ. ૩૬।૧૮

અર્થ-અમે સર્વ (મિત્રસ્ય) મિત્રની (ચક્ષુષા)
દષ્ટિથી સર્વને (સમીક્ષામહે) જોઈએ.

ભાવાર્થ-સર્વ મનુષ્ય મિત્રની પ્રેમપૂર્ણ
દષ્ટિથી સર્વ પ્રાણીઓને જુએ. મનુષ્ય, પશુ,
પક્ષી વગેરે સર્વપર દયા કરે. કોઈને કબ્જ
ન આપે. જે પ્રમાણે મિત્રની સાથે વર્ત-
વામાં આવે છે તે પ્રકારે સર્વ પ્રાણીઓ-
ની સાથે વર્તાવ કરે. મિત્રની દષ્ટિથી સર્વત્ર
પ્રેમની વૃદ્ધિ થાય છે, અને તેનાથી સૌનું
કલ્યાણ થાય છે.

પાઠ ૧૬.

કિં પુણ્યમિતિ? બ્રહ્મચર્યમિતિ ॥
 કિં લૌક્યમિતિ? બ્રહ્મચર્યમેવેતિ ॥

ગોપં. બ્રા. ૨/૧

અર્થ—(કિં) શું (પુણ્ય) પુણ્ય છે ? (બ્રહ્મ-
 ચર્યં इति) બ્રહ્મચર્યના પુણ્ય છે. (કિં લૌક્ય) લો-
 કેને માટે હિતકારક શું છે ? (બ્રહ્મચર્યમ્ एष
 इति) બ્રહ્મચર્યના લોકોને માટે હિતકારક છે.

ભાવાર્થ—પોતાના વીર્યનું રક્ષણ કરવું અને
 જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું એ બ્રહ્મચર્યના વ્રતમાં થાય
 છે. બ્રહ્મચર્યથી પુણ્યની પ્રાપ્તિ થાય છે; કારણ
 કે એનાથી સઘળા લોકોનું હિત થઈ શકે છે.
 વીર્યની રક્ષા કરવાથી બળ, બુદ્ધિ, આરોગ્ય,
 દીર્ઘ આયુષ્ય, તેજ આદિ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.

પાઠ ૧૭.

આપ્યાયન્તુ મમાંગાનિ વાક્પ્રાણ-
શ્ચક્ષુઃશ્રોત્રમથો બલમિંદ્રિયાણિ ચ
સર્વાણિ ॥

૩૫. શાંતિ.

અર્થ-(મમ) મારા (અંગાનિ) સઘળા અવ-
યવ અર્થાત્ (ચક્ષુઃ) આંખ (શ્રોત્રં) કાન વગેરે
(અથો) તથા (સર્વાણિ) સર્વ (ઇંદ્રિયાણિ) ઇંદ્રિયો
અને (વાક્) વાણી (પ્રાણઃ) પ્રાણ તથા (બલં)
બલ આદિ સર્વ (આપ્યાયન્તુ) વધે.

ભાવાર્થ-દરેક માણસે પોતાના સઘળા અંગો
પુષ્ટ અને બળવાન બનાવવા જોઈએ. પોતાની સ-
ઘળી ઇંદ્રિયોને પોતપોતાનું કામ યથાર્થ રીતે
કરવાને સમર્થ બનાવવી જોઈએ. જે પ્રકારના
વર્તનથી પોતાની શક્તિ ક્ષીણ થાય, તે પ્રકારનો
વર્તવ કોઈ વખત કરવો જોઈએ નહિ. બળવાન
બનો અને નિર્બળતાને છોડી દો.

પાઠ ૧૮.

ૐ ક્રતો સ્મર । કૃતં સ્મર ॥

ઈશ. ડ. ૧૭

અર્થ-હે (ક્રતો) પ્રયત્નશીલ ! (ૐ સ્મર)
પરમેશ્વરનું સ્મરણ કર. તથા (કૃતં) પોતે
કરેલા કર્મનું (સ્મર) સ્મરણ કર.

ભાવાર્થ-હે મનુષ્ય ! તારો સ્વભાવ પુરુષાર્થ-
રૂપ બનાવ. તું હમેશાં પરમેશ્વરનું સ્મરણ
કર તથા પ્રતિદિન પોતે કરેલાં કર્મનું સ્મ-
રણ કર. દિવસના કર્મની પરીક્ષા રાત્રીની
શરૂઆતમાં કર; તથા રાત્રિનાં કર્મની સમા-
પ્તિના પ્રાતઃકાળમાં કર, અને જે જે ન્યૂ-
નતા જણાય તે દૂર કરવા પ્રયત્ન કર.

પાઠ ૧૯.

પાપો નૃપદ્વરો જનઃ ।

ઇન્દ્ર ઇચ્છરતઃ સસ્વા ॥

દે. ત્રા. ૭૧૫

અર્થ-(નૃ-પદ્વરઃ) આળસુ, સુસ્ત (જનઃ) મનુ-
ષ્યજ (પાપઃ) પાપી છે. (ઇત્) ખરેખર (ઇન્દ્ર)
પ્રભુ (ચરતઃ) પુરૂષાર્થ કરવાવાળાનોજ (સસ્વા)
મિત્ર થાય છે.

ભાવાર્થ-આળસ અને સુસ્તી એજ પાપ
છે. જે મનુષ્ય પુરૂષાર્થ કરતો નથી તે પાપી
થાય છે. જે મનુષ્ય પુરૂષાર્થ કરતો રહે છે
તેને પરમેશ્વર સહાયતા કરે છે. એટલા
માટે સદા પુરૂષાર્થ કરવો જોઈએ.

પાઠ ૨૦.

પુષ્પિણ્યૌ ચરતો જંઘે ભૂષ્ણુરાત્મા ફલગ્રહિઃ ॥

જે. ત્રા. ૭૧૫

અર્થ—(ચરતઃ) ચાલવાવાળાની (જંઘે) જાંઘો (પુષ્પિણ્યૌ) પુષ્ટ થાય છે. તથા પુરૂષાર્થી માણુસનો (આત્મા) આત્મા (ભૂષ્ણુઃ) ઉન્નતિ પ્રાપ્ત કરવાવાળો અને (ફલ-ગ્રહિઃ) ફળ મળતા સુધી કાર્ય કરવાવાળો થાય છે.

ભાવાર્થ—વ્યાયામ કરવાવાળા માણુસનું શરીર પુષ્ટ તથા બળવાન થાય છે. વ્યાયામ નહિં કરવાવાળાનું શરીર કમજોર હોય છે. ફળની પ્રાપ્તિ થાય ત્યાં સુધી પુરૂષાર્થ કરવો જોઈએ. એથીજ ઉત્તમ અવસ્થામાં જઈ શકાય છે.

પાઠ ૨૧.

શેરેऽસ્ય સર્વે પાપ્માનઃ । શ્રમેણ પ્રપથે હતાઃ ॥

ऐ. ब्रा. ७।१५

અર્થ-(અસ્ય) આ મનુષ્યનાં (સર્વે પાપ્માનઃ) સર્વ પાપો (શ્રમેણ) મહેનત કરવાના કારણે (પ્ર-પથે) માર્ગમાં (હતાઃ) મરેલાં (શેરે) પડે છે.

ભાવાર્થ-જે માણસ પ્રયત્ન કરે છે, એનાં સર્વ પાપ અને દોષ થોડાજ સમયમાં દૂર થાય છે. પુરૂષાર્થી પુરૂષની પાસે પાપ રહેતું નથી પણ આળસુ માણસની પાસે જ સર્વ પાપ રહે છે; એટલા માટે કોઈએ આળસુ બનવું બેઠએ નહિ.

પાઠ ૨૨.

પૂર્ણમદઃ પૂર્ણમિદં । પૂર્ણાત્પૂર્ણમુદચ્યતે ॥

મૃ. ઉપ. ૫

અર્થ—(મદઃ) તે ઇશ્વર (પૂર્ણ) પરિપૂર્ણ છે. તથા (મિદં) આ વિશ્વ પણ (પૂર્ણ) પરિપૂર્ણ છે. કારણ કે (પૂર્ણાત્) એ પૂર્ણ પરમેશ્વરથીજ (પૂર્ણ) પૂર્ણ જગત (ઉદચ્યતે) ઉદય પામે છે.

ભાવાર્થ—પરમેશ્વર જે સર્વ જગતનો પ્રભુ છે તે પૂર્ણ છે. સર્વ પ્રકારની પૂર્ણતા તેમાં છે, કોઈ પણ પ્રકારની ન્યૂનતા તેમાં નથી. તેથી એનું બનાવેલું આ જગત પણ પૂર્ણ છે; અર્થાત્ જેવું જોઈએ તેવું છે.

પાઠ ૨૩.

एको देवः सर्वभूतेषु गूढः।
सर्वव्यापी सर्वभूतान्तरात्मा ॥

શ્લોક. ૬. ૧૧૧

અથ-(એકઃદેવઃ) એકજ પરમેશ્વર (સર્વ-
ભૂતેષુ) સર્વ પ્રાણીઓમાં (ગૂઢઃ) ગુપ્ત રહેલો
છે. તે (સર્વવ્યાપી) સર્વવ્યાપક અને (સર્વ-ભૂત-
અંતર-આત્મા) સર્વ ભૂતોની અંદર રહેલો આત્મા છે.

ભાવાર્થ-એક પરમાત્માજ સંપૂર્ણ જગતના
પદાર્થોમાં વ્યાપી રહેલો છે. તે સર્વ જગાએ
વ્યાપક હોવા છતાં પણ છુપો છે અર્થાત્
ગુપ્ત છે. સર્વ ભૂતોનો અંતર્યામી આત્મા તે
એકજ છે. તે કોઈ સ્થાન પર નથી એમ નથી.

પાઠ ૨૪.

इन्द्रो यातोऽवसितस्य राजा॥

ઋ. ૧૧૨૨૧૫.

અર્થ-(યાતઃ) ચાલવાવાળા ગતિમાન અને
(અવસિતસ્ય) સ્થિર પદાર્થોનો (ઇન્દ્રઃ) પરમે-
શ્વરજ એક માત્ર (રાજા) રાજા છે.

સાવાર્થ-આ જગતમાં બે પ્રકારના પદાર્થો
છે. એક ચાલવાવાળાં પ્રાણીઓ અને બીજા
સ્થિર પદાર્થો જેવા કે વૃક્ષ પથ્થર વગેરે.
એ સર્વ પદાર્થોનો રાજા પરમેશ્વર છે. એટલા
માટે સર્વે પરમેશ્વરની પૂજા કરવી ઉચિત
છે, તેનેજ નમન કરવાથી મનુષ્યનું કલ્યાણ
થાય છે.

પાઠ ૨૫.

સહ નાવવતુ સહ નૌ મુનક્તુ
 સહ વીર્યં કરવાવહૈ ॥ તેજસ્વિ
 નાવધિતમસ્તુ મા વિદ્વિષાવહૈ ॥

અર્થ—(નૌ) અમારૂં (અધિતં) બાણેલું જ્ઞાન
 (તેજસ્વી) તેજસ્વી (અસ્તુ) રહે. તે જ્ઞાન (નૌ)
 અમારૂં (સહ અવતુ) સાથે સાથે રક્ષણ કરે.
 (નૌ) અમને (સહ મુનક્તુ) સાથે સાથે ભોજન
 આપે. એ જ્ઞાનથી અમે (સહ) સાથે મળીને (વીર્યં)
 પરાક્રમ (કરવાવહૈ) કરીશું, અને (મા વિદ્વિષાવહૈ)
 આપસમાં લડાઈ કરીશું નહિ.

ભાવાર્થ—અમારૂં જ્ઞાન એવું થાય કે જેથી
 અમે તેજસ્વી તથા પરાક્રમી બનીએ; આ-
 પસમાં લડાઈ ન કરતાં પોતાનું સુખ પ્રાપ્ત
 કરીએ અને પોતાનું રક્ષણ કરી શકીએ.

પાઠ ૨૬.

ચરન્વૈ મધુ વિન્દતિ ।
ચરન્ત્સ્વાદુમુદુંબરમ્ ॥

પ. ગ્રા. ૭૧૬

અર્થ-(વૈ) નિશ્ચય પૂર્વક (ચરન્) બ્રમણ કરવાથીજ (મધુ) મધ (વિન્દતિ) પ્રાપ્ત થાય છે. તથા (ચરન્) બ્રમણ કરવાથીજ (સ્વાદું) મીઠાં (મુદુંબરં) ફળ પ્રાપ્ત થાય છે.

સાવાર્થ-મધમાખીઓ બ્રમણ કરવાથીજ મધ એકઠું કરી શકે છે. પક્ષીઓ બ્રમણ કરવાથીજ વૃક્ષનાં મધુર ફળ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. જો મનુષ્ય તેવી રીતે પ્રયત્ન કરે તોજ ઉત્તમ અવસ્થા પ્રાપ્ત કરી શકે છે.

પાઠ ૨૭.

સૂર્યસ્ય પશ્ય શ્રેમાણં ।
યો ન તંદ્રયતે ચરન્ ॥

પે. બ્રા. ૭।૧૫

અર્થ—(સૂર્યસ્ય) સૂર્યની (શ્રેમાણં) શોભા (પશ્ય) જુઓ (યઃ) કે જે (ચરન્) ફરતો ફરતો કોઈ વખત (ન તંદ્રયતે) આળસ કરતો નથી.

ભાવાર્થ—સૂર્ય કોઈ વખત થાકતો નથી. કોઈ વખત સુસ્તીથી થોભતો નથી. કોઈ વખત આળસ કરતો નથી. એ કારણેથીજ એની શોભા આ પ્રમાણે મોટી છે. જે એ પ્રમાણે પુરૂષાર્થ કરશે, અને સુસ્તી તથા આળસનો ત્યાગ કરશે તેનો યશ પણ એજ પ્રકારે વધશે.

પાઠ ૨૮.

અજૈષ્માદ્યાસનામ । ચામ્માનાગસો વયમ્ ॥

ઋ. ૧૦।૧૬૪।૫

અર્થ—(અગ્ર) આજજ (વયં) અમે સર્વે
(અજૈષ્મ) વિજય કરીશું, (અસનામ) પૂજા
કરીશું, અને (અન્-આગસઃ) નિષ્પાપ (અમૂમ)
થઈ જઈશું.

ભાવાર્થ—આજનું કામ કાલને માટે મૂળત્વી
નહિ રાખવું જોઈએ. સારા કામનો આજેજ આ-
રંભ કરવો જોઈએ. સત્ પુરુષોનો સત્કાર
અને વિજયની પ્રાપ્તિ માટે હમેશાં પ્રયત્ન
કરવો જોઈએ. પાપ કર્મ અને દુરાચાર કદી
કરવો જોઈએ નહિ.

પાઠ ૨૬.

વેદોઽસિ । યેન ત્વં વેદ ॥
વેદ દેવેભ્યો વેદોઽભવઃ ॥

યજુ. ૨।૧૧.

અર્થ-તું (વેદઃ) વેદ અથવા જ્ઞાનરૂપ (અસિ)
છે. (યેન) જેનાથી (ત્વં) તું (વેદ) બાણે છે.
(દેવેભ્યઃ) વિદ્વાનો પાસેથી (વેદ) તું જ્ઞાન
પ્રાપ્ત કર અને (વેદઃ) જ્ઞાનરૂપ (અભવ) બન.

ભાવાર્થ-હે બાળક ! તું જ્ઞાનરૂપ છે. તારું
વિશેષરૂપ જ્ઞાન છે. એટલા માટે તું સર્વ
જાતનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે છે. જ્ઞાની ગુરુઓની પા-
સેથી જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને મોટો જ્ઞાની બન
અને શ્રેષ્ઠ થા.

પાઠ ૩૦.

તેજોઽસિ તેજો મયિ ધેહિ ॥
 વીર્યમસિ વીર્યં મયિ ધેહિ ॥
 બલમસિ બલં મયિ ધેહિ ॥

યજુ. અ. ૧૯.૧૯

અર્થ-હે ઇશ્વર તું (તેજઃઆસિ) તેજસ્વી છે. (મયિ) મારી અંદર (તેજ) તેજ (ધેહિ) સ્થાપન કર. તું (વીર્યં) વીર્યવાન છે. મારી અંદર વીર્ય સ્થાપન કર. તું (બલં) બળવાન છે મારી અંદર બળ સ્થાપન કર.

ભાવાર્થ-પરમેશ્વર તેજસ્વી, વીર્યવાન, અર્થાત્ પરાક્રમી અને બળવાન છે. એની પૂજા કરવાથી તેજ, વીર્ય અને બળ પ્રાપ્ત થાય છે. એટલા માટે સૌને ઉચિત છે કે તે એની પૂજા કરે.

वैदिक-धर्म-ग्रंथमाला.

(हिंदी-आर्थ व्याख्या.)

(१) संन्यासना । प्रतिनिधु गेम सपन	किं	२०	१-८-०
(२) नमोऽथ । अनुष्य उन्मत्तन मधन	किं	१०	१-०-०
(३) एक ईश्वर उपासना । अर्थ मनयन	किं	१	८-८-०
(४) शकती शक्तिता उपाय । शक्तिरक्ष	किं	२१०	०-८-०
(५) मद्र तेजता परिचर । ..	किं	३१०	०-८-०
(६) क्रम शक्ति मद्र तेजता । ...	किं	४१०	०-८-०
(७) गानपी आनुय । ..	किं	४१०	०-८-०
(८) मद्र तेजता आनुय । विचार । ...	किं	४१०	०-८-०
(९) वैदिक राज्य पतति । ..	किं	४१०	०-८-०
(१०) बालक धर्म-शिक्षा । प्रथम भाग	किं	४१०	०-८-०
(११) बालक धर्म-शिक्षा । द्वितीय भाग	किं	४१०	०-८-०
(१२) वैदिक पाठमाला । ...	किं	४१०	०-८-०
(१३) वैदिक वैशशाख ।	}	उपाय छे	
(१४) वैदिक सभ्यता ।			
(१५) शतपथ बोधायन ।			

(गुजरातीभां)

(१) आध्यात्मिक धर्म शिक्षा प्रथम भाग ..	किं	४१०	०-८-०
(२) आध्यात्मिक धर्म शिक्षा द्वितीय भाग ..	किं	४१०	०-८-०
(३) वैदिक पाठमाला (उपाय छे)			

“વેદકા પઢના પઢાના, સુનના સુનાના, સર્વ આર્યોના
પરમ ધર્મ હૈ।”

વેદ સર્વ વિદ્યાનિખાનો ભંડાર છે, આપ તેને ઘર
મેં રાખી ભક્ષી થકો છો. સંસ્કૃત જાણતા હોવું
તરફ એમ કંઈ નથી. આપ જો આર્ય

(હિંદી) બાપા વાંચી સમજી

શકતા હો તો તપ્તજ

“વેદકા સ્વયં શિક્ષક”

નામનું

પુસ્તક મંગાવો

અને

વેદના અભ્યાસ

નો આરંભ કરો પ્રતિદિનના

એક કલાકના અથવા એછામાં

એછા અડધા કલાક અભ્યાસ વડે

આપ એક જ વર્ષમાં સ્વયં મનોની

સંગતિ લગાડવાની યોગ્યતા ઘર બેઠે પ્રાપ્ત

કરી શકશો. નીચેના શીર્ષનામે લખો. કિં. રૂ. ૧૫

બાપુજી કુબેરદાસ પટેલ મંત્રી, સ્વાધ્યાય મંડળ
સાન્તાક્રુઝ મુંબઈ, મોંઘ
(મુંબઈ). (જીએ સત્પર.)

